

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL) 2021/1678,**29. aprill 2021,****tähelepanekutega, mis on ühissetevõtte Shift2Rail 2019. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleva otsuse lahutamatu osa**

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse oma otsust ühissetevõtte Shift2Rail 2019. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 100 ja V lisa,

— võttes arvesse transpordi- ja turismikomisjoni arvamust,

— võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A9-0111/2021),

A. arvestades, et ühissetevõtte Shift2Rail (edaspidi: ühissetevõtte) loodi 2014. aasta juunis määrusega (EL) nr 642/2014 kümne aasta pikkuseks perioodiks;

B. arvestades, et ühissetevõtte asutajaliikmed on Euroopa Liit, mida esindab komisjon, ja raudteesektori partnerid (peamised sidusrühmad, sh raudteeseadmete tootjad, raudtee-ettevõtjad, taristuettevõtjad ja teaduskeskused), kusjuures muud üksused võivad ühissetevõttes osaleda assotsieerunud liikmetena; arvestades, et teiste liikmete (peale ELi) osalus ei tohiks piirduda üksnes halduskulude katmise ning teadus- ja innovatsioonitegevuse jaoks vajaliku kaasrahastamisega, vaid see peaks hõlmama ka täiendavat tegevust;

C. arvestades, et ühissetevõtte peamised eesmärgid on aidata kaasa ühtse Euroopa raudteepiirkonna loomisele ning suurendada Euroopa raudteesüsteemi atraktiivsust, konkurentsivõimet, kestlikkust ja integratsiooni, et hõlbustada muu hulgas üleminekut maantee- ja lennutranspordilt raudteetranspordile;

D. arvestades, et ühissetevõtte alustas iseseisvat tööd 2016. aasta mais;

Üldine teave

1. võtab teadmiseks, et kontrollikoja aruandes ühissetevõtte 2019. aasta raamatupidamise aastaaruande kohta (edaspidi „kontrollikoja aruanne“) leitakse, et raamatupidamise aastaaruanne annab ühissetevõtte finantsolukorrast 31. detsembri 2019. aasta seisuga ning toimingute tulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest sel kuupäeval lõppenud aastal kõigis olulistes aspektides õiglase pildi ning et see on kooskõlas ühissetevõtte finantsmääruse ja komisjoni peaarvepidaja vastu võetud raamatupidamiseeskirjadega; võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tehingud on kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed;
2. märgib, et programmi „Horisont 2020“ kaudu ühissetevõtte tegevuseks antav maksimaalne liidu toetus on määruses sätestatud ajavahemikul 450 000 000 eurot (sh EFTA osalus); märgib, et kõik ühissetevõtte liikmed peale ELi (töös-
tusrühmitus) peavad osalema rahastamises vähemalt 470 000 000 euro ulatuses, sh vähemalt 350 000 000 euro suuruse rahalise ja mitterahalise toetusega ühissetevõtte operatiiv- ja halduskulude katteks ning vähemalt 120 000 000 euro suuruse mitterahalise osalusega ühissetevõtte täiendavas tegevuses;
3. märgib, et ühissetevõtete hulgas on erasektori liikmetelt rahalise toetuse saamise menetlused erinevad; nõuab ühissetevõtete vahel mitterahalise osaluse arvutamise ühtlustamist; on seisukohal, et ühtse menetlusega tuleks ette näha läbipaistvad ja tõhusad hindamismeetodid, mille tulemusel saadakse toetuse tegelik väärtus; kutsub kontrollikoda üles kontrollima sõltumatute välisauditorite tehtud auditeid; nõuab ka asjakohast õigusraamistikku, millega tagatakse, et programmi lõpuks saavutatakse nõutav rahaline toetus; märgib, et õigusraamistik võiks sisaldada nõudeid erasektori toetuse kohta, mis tuleb maksta enne liidu vastavat toetust või sellega samal ajal;

4. märgib, et ühissetevõtte Shift2Rail teadus- ja innovatsioonitegevuses osaleb kokku enam kui 400 raudteesektorit esindavat avaliku ja erasektori üksust;
5. rõhutab ühissetevõtte panust Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisse; väljendab sellega seoses heameelt Shift2Raili teadusuuringute ja innovatsiooni alaste jõupingutuste üle, mille eesmärk on saavutada Euroopas kestlikum, digitaalsem, konkurentsivõimelisem, usaldusväärsem ja atraktiivsem raudteesüsteem;
6. toetab kavandatavat teadusuuringute ja innovatsiooni alase Euroopa raudteepartnerluse loomist, mis tugineb ühissetevõtte edule; rõhutab vajadust uurida võimalusi programmide ja projektide rahastamiseks selliste liidu programmide raames, nagu Euroopa ühendamise rahastu, digitaalse Euroopa kava, Euroopa Regionaalarengu Fond ja Ühtekuuluvusfond, ning arendada uue partnerluse ja olemasolevate rahastamismehhanismide vahelist koostööd;
7. on veendunud, et Shift2Raili õigusjärglane peaks lisama uurimisprogrammi ühistöö teiste transpordiliikidega, et sillutada teed sujuva ja integreeritud transpordi suunas; juhib tähelepanu sellele, et raudteesektori automatiseerimine ja digiteerimine peaks olema üks Shift2Raili õigusjärglase prioriteetidest;
8. kutsub komisjoni üles tagama, et ühissetevõtte tulevases tegevusprogrammis järgitakse liidu õiguses sätestatud nõudeid ja eesmarke seoses kliimamuutuste leevendamise ja digiteerimisega ning järgitakse nii komisjoni kui ka tööstuse välja töötatud valdkonnastrateegiaid;

Eelarve haldamine ja finantsjuhtimine

9. võtab teadmiseks, et 2019. aastal hõlmas lõplik eelarve (mis sisaldab uuesti sisse kantud eelmiste aastate kasutamata assigneeringuid, sihtotstarbelisi tulusid ja järgmisesse aastasse ümberjaotatavaid summasid) 83 071 000 euro ulatuses kulukohustuste assigneeringuid ja 81 563 000 euro ulatuses maksete assigneeringuid; märgib, et kättesaadavate kulukohustuste ja maksete assigneeringute kasutusmäärad olid 2019. aastal vastavalt 97 % ja 86 %;
10. märgib, et ühissetevõtte 2019. aasta aktiivne „Horisont 2020“ eelarve oli kulukohustuste assigneeringutes 80 197 000 eurot ja maksete assigneeringutes 78 569 000 eurot; võtab kontrollikoja aruande põhjal lisaks teadmiseks, et 2019. aasta lõpuks täitis ühissetevõtte programmi „Horisont 2020“ projektidele ette nähtud kulukohustuste assigneeringutest 100 % ja maksete assigneeringutest 88 % ning et 2019. aasta projektikonkursi alusel välja valitud programmi „Horisont 2020“ projektidele mõeldud eelmaksed moodustasid aasta jooksul tehtud tegevuskulude maksetest 65 %;
11. märgib, et mis puutub raamprogrammi „Horisont 2020“, siis 2019. aasta lõpus osalesid tööstusharu esindavad liikmed 76 827 000 euro suuruse kinnitatud panusega, millest 68 645 000 eurot oli kinnitatud mitterahaline panus ja 182 506 000 eurot mitterahaline lisapanus täiendavaks tegevuseks (võrdluseks – liidu kogu rahaline panus oli 221 743 000 eurot);
12. märgib, et 2019. aastal valis ühissetevõtte 2019. aasta projektikonkursi põhjal välja ja allkirjastas 17 toetuslepingut (saadud 48 ettepanekust) ja üks teema jäi katmata; märgib lisaks, et kokku rahastatakse antud ja allkirjastatud toetustega teadus- ja innovatsioonitegevust kuni 74 760 000 euro ulatuses, aga kuna koguväärtus on 148 551 000 eurot, siis leppisid teised liikmed (muud asutajaliikmed peale ELi ja assotsieerunud liikmete) kokku, et piirduvad rahastamisaotlustes 44,44 %-ga projekti kogumaksumusest (see teeb pärast olemasolevate kohustuste arvessevõtmist liikme kohta 41,44 % neto); märgib, et 2019. aasta projektikonkursil osales 90 väikest ja keskmise suurusega ettevõtjat (20 %) ning neist valiti rahastamiseks välja 40 (44,4 %), kusjuures väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad moodustavad avatud projektikonkursside raames välja valitud üksustest 30 %; märgib, et 2019. aasta esimeses kvartalis allkirjastati kaks toetust, mis olid seotud 2018. aasta projektikonkursiga;
13. märgib, et 2019. aasta lõpus oli pooleli 72 projekti (32 liikmetele mõeldud konkursi ja 40 avatud projektikonkursi), neist 56 jagunes kuue innovatsiooniprogrammi vahel, kümme olid seotud valdkondadeülese tegevusega ja kuus innovatsiooniprogrammiga X;

Tulemused

14. märgib, et ühissetevõtte kasutab raamprogrammi „Horisont 2020“ konkreetseid peamisi tulemusnäitajaid, et jälgida tulemuslikkust ja valdkondadevahelisi küsimusi, ning ühissetevõtte eriomasid peamisi tulemusnäitajaid, mis puudutavad näiteks raudteetranspordisüsteemi tõhusust; märgib, et ühissetevõtte jätkas 2019. aastal tööd peamiste tulemusnäitajate mudeli järgmise versiooniga (algne esitati 2018. aastal versioonina 1) ning et 2019. aasta novembris tutvustati juhatuse koosolekul peamiste tulemusnäitajate mudeli versiooni 2.0, mis on veebipõhine;

15. nõuab, et ühissetevõtte vaataks oma kommunikatsioonistrateegia läbi, tagamaks, et sidusrühmad oleksid ühissetevõtte ülesannetest, tegevusest ja saavutustest teadlikud;
16. kutsub komisjoni ja kontrollikoda üles töötama välja põhjaliku tulemuslikkuse jälgimise meetodi, et hinnata ühissetevõtte lisaväärtust, sealhulgas sotsiaalset, tööhõivealast ja turule avalduvat mõju; hindamise tulemusi tuleks kasutada tulevaseks rahastamiseks või liidu rahaliste vahendite ümberjaotamiseks;
17. märgib, et 2019. aasta lõpuks oli rohkem kui 50 % ühissetevõtte teadus- ja innovatsioonitegevuste programmist täidetud tehnoloogilise valmisoleku tasemel 6/7, mis puutub operatiivtegevuse tutvustamise (plaanitud lõpetada 2022. aastal), ning et üldiselt on kavandatud tegevus kõikide projektide raames ellu viidud ja ainult kaheksa tehnoloogia tutvustus-/töövaldkonda viisid aasta jooksul ellu vähem kui 80 % kavandatud tegevustest (sh üks tehnoloogia tutvustusprojekt vähem kui 50 %); märgib, et lisaks on ühissetevõtte alustanud ka 2019. aasta projektikonkursi kohast teadus- ja innovatsioonitegevust;
18. märgib, et ühissetevõtte praeguse tegevuse tutvusetapp jõuab kätte 2022. aastal, et see tegevus on komisjoni digitaliseerimise tegevuskavast ja rohelisest kokkuleppest lähtuva raudtee süsteemsema strateegilise ümberkujundamise alustala, ja et 2019. aasta septembris toimus järgmise partnerluse ja raudteesektori edasiste püüdluste teemal esimene seminar-ajurünnak, kus komisjon osales vaatljana; märgib lisaks, et ühissetevõtte aitas kaasa Shift2Raili mõjuhindangule, mida koordineeris teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, ning analüüsile „Supporting analysis for defining the future rail research and innovation partnership under the next multi-annual financial framework“ (Toetav analüüs raudteed käsitleva tulevase teadus- ja innovatsioonipartnerluse määramiseks järgmises mitmeaastases finantsraamistikus), mida koordineeris liikuvuse ja transpordi peadirektoraat, samuti toetati kõrgetasemelise dokumendi koostamist Shift2Raili järglase kohta; märgib, et 2019. aasta oktoobris esitas ühissetevõtte lahenduste kataloogi, milles juhtis tähelepanu Shift2Raili lahenduste eelistele lõppkasutajate, käitajate, taristuhaldajate ja/või tarnijate jaoks ning täpsustas tähtaegu;
19. märgib, et 2019. aastal on ühissetevõtte teinud edusamme oma eesmärkide saavutamisel, viies ellu programmi Shift2Rail ning tagades tulemusliku ja tõhusa ning usaldusväärse finantsjuhtimise; märgib, et 2019. aastal ellu viidud projektitegevuste kogumaksumus on hinnanguliselt 117,5 miljonit eurot (millest muude liikmete rahaline osalus moodustab 98,9 miljonit eurot);
20. märgib, et kontrollikoja aruande kohaselt oli 2019. aasta lõpus programmi „Horisont 2020“ rakendamise määra ühissetevõttele määratud tegevustega seotud projektikonkursside puhul 78 %;
21. on seisukohal, et intellektuaalomandi õiguste küsimust tuleb käsitleda kõigis lepingutes, mis võivad anda soovitud mõju või tulemust; selle eesmärk on kaitsta üksikisikutest loojate õigusi, kuid esitada ka üksikasjad selle kohta, kuidas seda õigust tulevikus kasutatakse; kuna tegevust rahastatakse ka avaliku sektori vahenditest, peaksid tulemused olema läbipaistvad, üldsusele kättesaadavad ja nende suhtes tuleks kohaldada erinõudeid, näiteks vajaduse korral koostalitlusvõimet; kutsub komisjoni üles koostama õigusraamistikku, mis käsitleks intellektuaalomandi õigusi ja nende rakendamist turul, sealhulgas erinõudeid ja kasumi jaotamist;

Personal ja hanked

22. märgib, et 31. detsembri 2019. aasta seisuga oli ühissetevõttes täidetud 24 ametikohta ning ametikohtade loetelu kohaselt olid kolm nendest lähetatud riiklikud eksperdid, viis ajutised töötajad ja 16 lepingulised töötajad, lisaks palkas ühissetevõtte kooskõlas personalieeskirjadega talitluspidevuse tagamiseks erandkorras üheks aastaks veel ühe lepingulise töötaja, kes asendaks pikalt eemal viibivat ajutist töötajat; võtab teadmiseks ühissetevõtte suure kaadri-voolavuse ning nendib, et see on tingitud sellest, et erinevalt peaaegu kõigist teistest liidu institutsioonidest, asutustest ja ühissetevõtetest, näeb Shift2Raili ametikohtade loetelu ette, et 25 % ametikohtadest tuleb täita ajutiste töötajatega ja 75 % lepinguliste töötajatega;
23. märgib, et ühissetevõtte 2019. aasta tegevusaruande kohaselt näitavad soolise tasakaaluga seotud peamised tulemusnäitajad, et naiste osakaal juhatuses on väga väike – ainult 16 % –, samas kui 33 % ühissetevõtte esindajatest ja 33 % teaduskomitee liikmetest on naised;
24. märgib, et 2019. aastal korraldas ühissetevõtte hanked raudteeveo-ettevõtjate ja ühissetevõttele tugiteenuste osutamise kohta ning seejuures järgiti finantsmääruse põhimõtteid ja komisjoni suuniseid, kuid 2019. aasta lõpuks ei olnud kumbki hankemenetlus veel lõppenud;

Siseaudit

25. märgib, et 2019. aastal auditeeris siseauditi talitus toetuse andmise protsessi alates projektikonkursi teemade kindlakstegemisest kuni toetuslepingu allkirjastamiseni ning pärast lõpliku auditiaruande esitamist 2019. aasta oktoobris tunnustas siseauditi talitus ühisettevõtte jõupingutusi ja toetuste ettevalmistamise etapi kestuse hoolikat jälgimist, et tagada raamprogrammi „Horisont 2020“ toetuse saamise ajakava alane eesmärk; märgib, et ühisettevõtte hakkas nelja olulise juhtimisalase soovitusel rakendada tegevuskavas määratletud parandusmeetmeid;
26. märgib, et 2019. aasta lõpuks andis ühisettevõtte teada, et kõik 2018. aastal toimunud sisekontrollistandardite rakendamise piiratud läbivaatamise tulemusena esitatud soovitusel on täidetud;

Sisekontroll

27. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et ühisettevõtte on loonud finants- ja tegevusalaste dokumentide kontrollil põhinevad usaldusväärsed eelkontrollimenetlused ning et ta on kohustatud rakendama komisjoni uut sisekontrolliraamistikku, mis põhineb 17 sisekontrolli põhimõttel; võtab lisaks kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et 2019. aasta lõpuks oli ühisettevõtte juba lõpetanud puudujääkide analüüsi, mis põhines olemasoleval sisekontrollisüsteemil, ja välja töötanud näitajad uute sisekontrolli põhimõtete ja nende erijoonete tõhususe hindamiseks;
28. märgib, et 2019. aasta aprillis hindas ühisettevõtte oma teadus- ja innovatsioonitegevust kolmanda kontrollivärava kaudu ning arvesse võeti tulemeid ja aruandeid, mis esitati aastate 2015–2016 ja 2017 projektide iga-aastase läbivaatamise raames (teiste liikmete koordineerimisel), ning lisaks kontrolliti, et eelmise kontrollivärava hindamise ajal esitatud soovitusel oleksid nõuetekohaselt täidetud; märgib lisaks, et osade esitatud tulemite kvaliteet ei vastanud nõuetele, nii et ühisettevõtte nõudis mitme tulemi uuesti esitamist ning peatas tehnilised ja finantsaruanded, kusjuures see protsess on endiselt väga keeruline, sest eelplaneerimine ei ole võimalik; märgib, et 2019. aastal katsetas ühisettevõtte teatavate projektide puhul uut tulemite pideva läbivaatamise protsessi, mida kombineeritakse iga-aastase läbivaatamise ajal kontrollivärvaga, ning seda peeti edukaks; palub ühisettevõttel anda sellekohastest arengutest aru;
29. märgib, et ühisettevõtte rakendas jätkuvalt Shift2Raili pettustevastase võitluse strateegiat 2017–2020, mis täiendab raamprogrammi „Horisont 2020“ strateegiat; märgib lisaks, et pettuste ärahoidmise ja avastamise meetmete tulemustest antakse aru viie näitaja alusel ning et 2019. aastal vaadati läbi rakendamiskava, mis hõlmab pettustevastase võitluse tsükli eri etappe (ennetus, avastamine, uurimine ja parandusmeetmed);
30. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et ühisettevõtte poolt tehtud programmi „Horisont 2020“ maksete järelauditite eest vastutab komisjoni ühine audititalitus ning et ühisettevõtte kuulutas 2019. aasta lõpus kättesaadavatele järelauditite tulemustele tuginedes programmi „Horisont 2020“ projektide (tasaarvestused ja lõppmaksed) esinduslikuks veamääraks 1,54 % ja allesjäänud veamääraks 0,91 %; võtab programmi „Horisont 2020“ määrust käsitleva komisjoni ettepaneku põhjal teadmiseks, et 2–5 % aastane veariskimäär on realistlik eesmärk, võttes arvesse kontrollide maksumust, eeskirjade keerukuse vähendamiseks kavandatavaid lihtsustamismeetmeid ning uurimisprojektide hüvitamisega kaasnevat riski, ning et programmide kehtivusaja lõpuks, pärast seda, kui on arvesse võetud auditite ning sissenõudmiste ja korrigeerimiste mõju, on seatud lõppeesmärk saavutada võimalikult 2 % lähedane jääkveamäär;
31. võtab teadmiseks, et kontrollikoda auditeeris maksete kontrolli osana programmi „Horisont 2020“ raames 2019. aastal lõplike toetusesaajate tasandil tehtud maksete juhuvalimit, et leida kinnitust järelauditite veamäärade õigsusele, ning et nende üksikasjalike auditite käigus leiti deklareeritud personalikuludes üksnes vähetähtsaid kvantifitseeritavaid vigu, kusjuures kõige sagedamini seonduvad vead puhkuse ajal deklareeritud töötundide ja ühikumäärade kasutamisega (mis hõlmas hinnangulisi elemente, mis kaldusid oluliselt kõrvale tegelikest ühikumääradest);
32. märgib, et juhatuse liikmete elulookirjeldusi ja huvide deklaratsioone ei avaldata; palub ühisettevõttel läbipaistvusraamistikku silmas pidades avaldada juhatuse liikmete elulookirjeldused ja huvide deklaratsioonid ning tagada neile kasutajasõbralik juurdepääs.